

MEDNARODNI SIMPOZIJ O LENINU

Wuppertal, 15.–18. marec 1993

Organizacijski odbor, ki ga je tudi tokrat vodil ugledni univ. prof. v pokoju dr. Theodor Bergmann iz Stuttgarta, je že tretjič vzorno organiziral mednarodni simpozij iz ciklusa: »dediščina protagonistov boljševiške revolucije«. Tako kot na prvih dveh posvetovanjih – o Nikolaju Buharinu¹ ter o Levu Trockem² – se je tudi tokrat v nemškem revirskem mestu Wuppertal-Barmen, rojstnem kraju Friedricha Engelsa, zbralo prek sto raziskovalcev iz 30 držav, tokrat na temo: »Lenin – teorija in praksa v zgodovinski perspektivi« (Lenin – Theorie und Praxis in historischer Perspektive). Tudi na tokratnem posvetovanju sva kot referenta sodelovala dr. Marjan Britovšek³ in podpisani.⁴ Poglejmo si nekaj odmevnejših referatov.

A. Kan (Uppsala) je v uvodnem referatu Boljševizem – korelacija internacionalnega in nacionalnega poudaril, da se v raziskavah premalo upošteva, da je boljševizem produkt tako ruskega kot mednarodnega delavskega gibanja; W. Ruge (Postdam) je v prispevku o Sredstvih in ciljih v politiki kritično spregovoril o boljševiški taktiki pred in po Oktobru; B. Schulz in W. Hansen (Hartford, Connecticut) sta v referatu Leninizem in demokracija načela vprašanje demokracije v leninskem modelu in poudarila, da je bila le-ta v nasprotju z Marxovim konceptom socializma; G. Schaefer (Hannover) je načel vprašanje birokracije in birokratizma v sovjetski družbi; E. Scherstjanoi (Berlin) je v referatu Kontrola od zgoraj – kontrola od spodaj razmišljala o Leninovem konceptu demokratične diktature, medtem ko je Song Hongxun (Peking) spregovoril o Leninovem konceptu socializma in njegovem vplivu na sodobni svet in osvobodilna protikolonialna gibanja.

Na temo »kominterneta« so referirali: A. Vatlin (Moskva) – Leninovo upanje na svetovno revolucijo (med Zimmerwaldom in Kominternom); P. Broué (Grenoble) – Lenin in kominterneta (»pot« k svetovni partiji); F. Firsov (Moskva) – Leninov koncept svetovne komunistične partije in razvoj kominterne; H. Jentsch (Leipzig) – Leninova kritika levega sektaštva v kominterni 1919–21; A. Lešnik – Diferenciacija v KPJ pod vplivom »21 pogojev KI«; B. Bayerlein (Aachen) pa je predstavil novi mednarodni raziskovalni projekt »Institucionalizacija in transformacija kominterne 1919–43«.

Sledili so referati, usmerjeni na notranja (ruska) vprašanja: M. Kessler (Berlin) je razpravljala o organizacijskih vprašanjih RSDDP in nacionalnem vprašanju z vidika židovskega Bunda (1903–1914); J. Becker in T. Zoeller (Frankfurt) sta analizirala socialno gibanje v Rusiji v revolucionarnem letu 1917; M. Jonstone (London) je razmišljal o boljševiških in menjševiških pogledih na demokratizacijo carske Rusije; M. Britovšek je v svojem referatu Oblikovanje prve sovjetske ustave in formiranje federacije opozoril na zgočo nacionalno problematiko in v tem kontekstu še posebej izpostavil gruzijsko vprašanje; V. Starcev (Sankt Peterburg) je analiziral razmerje politične moči v vrhovih RSFSR v letih 1922–23 (oblikovanje frakcijskega boja); M. Mayzel (Tel Aviv) je predstavil Leninove glavne ideje antistalinistične opozicije v sovjetski družbi v 20. in 30. letih, medtem ko je Serebrjakova (Moskva) razpravljala o razmerju med Leninom in Stalinom.

V zaključnem delu simpozija je M. Runge (Leipzig) v svojem referatu »Kapital« – berilo mladega Lenina opozorila, da je Lenin »prišel« k marksizmu prek študija Kapitala; z ekonomsko problematiko se je ukvarjal tudi W. Hedeler (Berlin), ki je analiziral zgodnja Lenina ekonomska dela, predvsem Razvoj kapitalizma v Rusiji; W. Kuettler (Berlin) je razpravljala o Lenini teoriji formacije družbe, medtem ko je W. Haug (Berlin) razmišljal o filozofiji in praksi pri Leninu.

Prezentirani referati in diskusije so na eni strani opozorili na vso bogatost Leninovega teoretičnega in praktičnega dela (filozofija, sociologija, politologija, politična ekonomija, ruski oktober, nacionalno vprašanje, kominterneta), pa tudi vplivnost le-tega (tako na rusko oziroma sovjetsko kot na mednarodno sceno), na drugi pa postavili pod kritični drobnogled predvsem dve vprašanji: prvič, v kolikšni meri je leninski model »socializma« oziroma njegov koncept »socialistične demokracije« pripomogel k oblikovanju stalinizma, in drugič, ali je s procesom, ki se je navzven začel s padcem berlinskega zidu – gledano v perspektivi – socializem mrtev nasploh ali samo »sovjetski« model le-tega. Potrebno je reči, da simpozij na ta vprašanja ni dal končnih niti enotnih odgovorov. To je razumljivo, še posebno če imamo v vidu, da so referenti obravnavali dano tematiko tako z zgodovinskega, ekonomskega, sociološkega, politološkega kot filozofskega vidika. Kot na podobnih srečanjih, kjer se sreča več strok hkrati, je tudi na tem posvetu prišlo do razlik v oce-

¹ Simpozij o Buharinu je sovpadal s stoletnico rojstva, petdesetletnico nasilne smrti ter s sodno, politično, znanstveno in moralno rehabilitacijo enega najpomembnejših sovjetskih marksističnih teoretikov in politikov dvajsetih let. Glej: Zgodovinski časopis 1989, str. 129–131 (Mednarodni Buharinov simpozij: Wuppertal, 10.–13. oktober 1988).

² Simpozij o Trockem je časovno sovpadal s petdesetletnico njegove smrti, toda brez sodne rehabilitacije, ki smo jo tedaj zaman pričakovali iz Moskve. Glej: Zgodovinski časopis 1990, str. 290–291 (Mednarodni simpozij o Trockem: Wuppertal, 26.–29. marec 1990).

³ M. Britovšek, Oblikovanje prve sovjetske ustave in formiranje federacije. Antropos 3/1993, str. 228–237.

⁴ A. Lešnik, Diferenciacija v KPJ pod vplivom »21 pogojev Kominterne«. Zgodovinski časopis, 1993, str. 289–293.

njevanju Leninovega obdobja; na eni strani so se zrcalili predvsem kritični pogledi zgodovinarjev, ki so izhajali iz konkretne analize prostora in časa ter na drugi predvsem stališča filozofov, sociologov in politologov, ki so največkrat enačili leninizem s stalinizmom ali pa so bili v svojih ocenah pod vtisom zloma sovjetskega (stalinskega) modela socializma. In prav zaradi aktualnosti in različnih pogledov, bo še kako dobrodošel izid zbornika prispevkov z Leninovega simpozija, ki so ga organizatorji obljubili za konec leta 1994. Ob tem naj opozorim, da so bili že objavljeni prispevki obeh uvodoma omenjenih simpozijev: o Nikolaju Buharinu⁵ in Levu Trockem.⁶

⁵ Th. Bergmann/G. Schaefer: »Liebling der Partei«. Nikolaj Bucharin – Theoretiker und Praktiker des Sozialismus (Beiträge zum internationalen Bucharin-Symposium, Wuppertal 1988), Hamburg: VSA – Verlag, 1989.

⁶ Th. Bergmann/G. Schaefer: Leo Trotzki – Kritiker und Verteidiger der Sowjetgesellschaft (Beiträge zum internationalen Trotzki-Symposium, Wuppertal 1990. Mainz: Decaton Verlag, 1993.

August Lešnik

Boris M. Gombač

TRST-TRIESTE. DVE IMENI, ENA IDENTITETA: SPREHOD ČEZ HISTORIOGRAFIJO O TRSTU 1719–1980

Ljubljana : Narodni muzej; Trst : Tržaška založba, 1993. 181 strani.

Avtor je v svojem delu obdelal problematiko Trsta iz zornega kota historiografije, predvsem italijanske. Knjiga je rezoniran sprehod skozi 200 in več let tržaške zgodovine in se dotika vprašanj iredentizma, fašizma in italijanskega nacionalizma po drugi svetovni vojni, vse do današnjih dni. Zanimivo in aktualno branje bogati še obsežen seznam literature in neposredni uvod, ki govori o nacionalnem vprašanju v Trstu in Primorju.

Članom Zveze zgodovinskih društev Slovenije nudimo pri nakupu ali naročilu knjige 20% popusta!

Knjigo lahko naročite v Narodnem muzeju v Ljubljani (061/221-882)

GORIŠKI LETNIK – ZBORNİK GORIŠKEGA MUZEJA

Goriški muzej (Nova Gorica) je začel leta 1974 izdajati svojo redno letno publikacijo z naslovom »Goriški letnik«. Zbornik prinaša znanstvene in poljudno-znanstvene prispevke predvsem s področja arheologije, etnologije, zgodovine, zgodovine umetnosti, literarne zgodovine; prispevki so vezani prvenstveno na prostor severne Primorske ter sosednje Furlanije. Tako sodelujejo v zborniku tudi tuji pisci z obmejnih področij. »Goriški letnik« želi biti tudi revija, ki naj ustvari dialog na znanstveni ravni ob naši zahodni meji. K temu naj poleg objav znanstvenih člankov pripomorejo tudi ocene in poročila o različnih periodičnih publikacijah, ki izhajajo v deželi Furlaniji-Julijski krajini.

»Goriški letnik« lahko naročite pri Goriškem muzeju, Grajska 1, SI-65001 Nova Gorica.